

W krajach rozwiniętych rodzi się za mało dzieci. Kolejne pokolenia są mniej liczne, a przez to niekorzystnie zmienia się proporcja pracujących i emerytów. Jednym z recept jest wydłużenie wieku emerytalnego, drugim – jest wsparcie kobiet i ich partnerów w podejmowaniu decyzji prokreacyjnych. Szczególnie istotne jest tu ułatwienie im godzenia ról zawodowych i rodzinnych. Wsparcie to powinno być obecne przez cały okres wychowania dziecka, począwszy od jego urodzenia. Zatem pierwszym z całego szeregu potrzebnych rozwiązań są urlopy macierzyńskie i rodzicielskie. Ich celem jest ochrona zatrudnienia rodziców przy jednoczesnym umożliwieniu im spędzenia czasu z dzieckiem w początkowym okresie jego życia.

W latach 2000-2011 nastąpił w Polsce szereg stosunkowo niewielkich zmian długości trwania przysługujących urlopów, co mogło mieć wpływ na percepcję stabilności otoczenia instytucjonalnego potencjalnych rodziców. Warte uwagi jest wprowadzony w roku 2010 urlop ojcowski, mający raczej znaczenie ideologiczne niż istotny wymiar ekonomiczny. Jego długość wynosi obecnie 2 tygodnie. Najważniejszą jednak jest reforma z roku 2013, która dwukrotnie wydłużyła wymiar urlopów rodzicielskich i umożliwiła ich podział między oboje rodziców.

Proponowana w projekcie ewaluacja tych zmian podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy wpłynęły one na decyzje kobiet o urodzeniu dziecka oraz czy poprzez te zmiany zmieniła się ich sytuacja na rynku pracy? Analizowane będą krótkookresowe efekty demograficzne i efekty na rynku pracy. Otrzymane wyniki mogą posłużyć jako wskazówki do zaprojektowania takich regulacji w zakresie urlopów rodzicielskich, które odpowiadać będą potrzebom rodziców i realnie będą wspierały ich decyzje prokreacyjne.

Wykorzystane zostaną dane pierwszej i drugiej fali reprezentatywnego retrospektywnego badania ankietowego "Generacje i Rodziny (GGs-PL)". W badaniu tym respondenci w wieku 18-79 lat odpowiadają na szereg pytań dotyczących ich życia zawodowego i rodzinnego. Na tej podstawie opisane i przeanalizowane zostaną plany prokreacyjne i realizowana dzietność. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na fakt, że nie wszystkim kobietom urlopy macierzyńskie przysługują.

Odpowiedzi na postawione pytania udzielone zostaną w oparciu o modele ekonometryczne. W ciągu ostatnich 20 lat wiele się zmieniło w metodologii ewaluacji interwencji ekonomicznych (takich jak omawiane wprowadzenie nowych rozwiązań w zakresie urlopów rodzicielskich). Badacze tacy jak Angrist czy Imbens przyczynili się do rozwoju narzędzi pozwalających na oddzielenie efektu oddziaływania interwencji od pozostałych czynników mogących potencjalnie wpływać na obserwowane wyniki.

Nowatorski charakter projektu opiera się na wykorzystaniu wyjątkowej implementacji polskich reform. Szczególnie znaczenia ma tu grupa tzw. matek pierwszego kwartału, które uprawnienia do wydłużonego urlopu rodzicielskiego uzyskały w kwietniu 2013, a zatem już po urodzeniu dzieci. Nie mogły więc uwzględnić w swoich decyzjach wprowadzonego wydłużenia urlopów rodzicielskich. Dlatego te matki powiedzie, że w ich przypadku dłuższy urlop jest zjawiskiem losowym. Kobiety te przeciwnie nie różnią się od tych, które urodziły dzieci w czwartym kwartale 2012 roku. Zatem różnice zaobserwowane między nimi po urodzeniu dzieci będzie można przypisać wpływowi dłuższego urlopu macierzyńskiego. Taka losowo zdarza się w praktyce gospodarcej relatywnie rzadko i stanowi o sile (i potencjale publikacyjnym) proponowanego badania.

Dodatkowo porównana zostanie skuteczność dwóch sposobów wydłużania urlopów rodzicielskich – stopniowego i jednorazowego. Jest istotne zagadnienie w świetle najnowszych badań, które pokazują, że dobrze zaprojektowane polityki rodzinne i polityki rynku pracy są w stanie przyczynić się do odwrócenia negatywnej zależności między dzietnością a aktywnością zawodową kobiet.